

INTERVJU Neli Ružić: Htjela sam stvoriti iluziju mogućeg, alternativu apsurdnosti tranzicijske muljaže i devastacije

Rad 'Stolen Future' splitske umjetnice postao je dio fundusa Muzeja suvremene umjetnosti

Prije nekoliko dana završen je natječaj za dodjelu nagrade za suvremenu hrvatsku umjetnost T-HT@msu.hr na koji su pristigla čak 172 rada od kojih je međunarodni žiri odabrao tri rada koja su postala dio fundusa Muzeja suvremene umjetnosti tj. zbirke T-HT @ MSU. Prvu nagradu dobio je umjetnik **Igor Eškinja** za rad pod nazivom Arhitektura optimizma. Drugu nagradu osvojila je splitska umjetnica **Neli Ružić** za rad Stolen Future, s kojom smo ovim povodom i razgovarali. Treću nagradu zaslužila je umjetnica **Vesna Mačković** za rad Pozdrav.

Odakle ideja za ovaj rad?

- Video Stolen Future nastao je kao rezultat intervencije u napuštenom objektu 'Motela Trogir' (bivšeg motel Sljeme, sadašnjeg Soline) u Trogiru, 9. prosinca 2014. godine. Intervencija je realizirana u okviru projekta i građanske kampanje MOTEL TROGIR pokrenute od strane tima Motel Trogir i Udruge za suvremene umjetničke prakse Slobodne veze koja je inicirana 2013. godine s kampanjom za afirmaciju i zaštitu arhitekture socijalističkog modernizma, a posebno jadranske motele arhitekta **Ivana Vitića** u Trogiru i Rijeci. Kao rezultat ove inicijative, Motel Trogir je 2013. dobio status trajno zaštićenog kulturnog dobra RH.

Saznala sam za tu kampanju upravo preko njihovog natječaja za umjetničke intervencije. Odmah krajem ljeta posjetila sam lokaciju. Situacija na terenu mi je bila izuzetno zanimljiva budući me već dugo zaokupljaju procesi entropije u odnosu na prostore koji projiciraju neku drugačiju budućnost te sam na ovoj lokaciji odmah prepoznala mogućnost produblivanja te tematike u mom umjetničkom istraživanju. Potom sam se prijavila na njihov javni natječaj s intervencijom Stolen Future koja je uz radove **Ane Zubak** i **Marka Gutić Mižimakova** bila odabrana za izvođenje. Tu se radi o prvim izvedenim umjetničkim intervencijama u javnom prostoru grada Trogira.

Moja intervencija Stolen Future fokusirala je devastirani motel kroz medij svjetla. Tom prilikom iluminirala sam šest zapuštenih motelskih bungalova po kojima je 'Motel Trogir' osobito poznat. Gornja etaža svakog od njih bila je osvjetljena različitim bojom, a svjetlost u bungalovima naglasila je njihove karakteristične otvore, ujednačeni ritam identičnih paviljona i skulpturalnu dimenziju Vitićeve modernističke arhitekture.

Osvjetljavajući bungalove iznutra htjela sam postići neku vrstu inverzije: vratiti element utopije u kontekst propadanja, gubitka energije. Gotovo oprečno od sadašnje situacije devastiranih prostora ovim radom sam htjela stvoriti iluziju mogućeg, verziju 'B', alternativu apsurdnosti tranzicijske muljaže i devastacije. Stolen Future je stoga bljesak nekog drugačijeg scenarija; nematerijalnost svjetlosti priziva prošle budućnosti, ali i alternativne sadašnjosti. Ova intervencija dijalog je s Vitićevim modernističkim rukopisom u dosluhu s **Robertom Smithsonom** i **Danom Flavinom**, ali i okidač za promišljanje značenja i sudbine ovog modernističkog zdanja danas.

Rezultat je video rad koji bilježi protok vremena: mijenjanje ambijentalnog svjetla, od dnevnog do sutona i noći. Tako na videu od sirove dnevne slike devastiranih bungalova prelazimo u onu kontrastnu noćnu koja kombinira elemente svečanosti i propadanja.

Čemu možemo pripisati naslov rada? Tko je kome ukrao budućnost?

- U periodu postsocijalističke tranzicije ka kapitalizmu koja često ima otvoreno kriminalne aspekte naočigled je ukradena neka druga budućnost ove zemlje. Dok se sustavno radilo na sodomiziranju, poništavanju i brisanju naslijeđa socijalizma, pa time i velikog dijela naših života i kolektivnog sjećanja, neki su se bogatili na brzinu i time uništavali društveno dobro, ozakonjavajući svoje subjektivne interese. Na to se odnosi naziv rada. Pametnijim i socijalno svjesnijim politikama očuvanja onog što smo naslijedili iz socijalizma mogli smo imati neku drugačiju tranziciju, a time i sadašnju situaciju.

Sudbina Vitićevog Motela direktna je posljedica mutnog procesa privatizacije društvene imovine devedestih godina, napušteni prostori koje je zaposjela priroda, distopijska slika nekada pulsirajućeg prostora.

Izgrađen 1965. godine i otvoren dan nakon Jadranske magistrale, turistički kompleks je uspješno radio do kraja osamdesetih godina. Krajem devedesetih je dvaput prodan, nekoliko vlasnika spore se za vrijednu parcelu i samu građevinu, slučaj je u sudskom procesu već niz godina, a lokalne vlasti ne vide mogućnost ikakve intervencije. Sada zapušten i devastiran motel je u pravno zamrznutom statusu. Nakon upisa Vitićevog motela u Trogiru u popis kulturnog dobra s trajnim statusom te izvedenih umjetničkih intervencija, treba ozbiljno promisliti o njegovoj obnovi i namjeni. Motel bi bio idealan prostor za umjetničke sadržaje.

Od koga ste i kako morali ishodovati dozvole za realizaciju ovog rada?

- Dozvolu za realizaciju rada su ishodovali Motel Trogir tim. Oni su pitali i informirali potencijalne vlasnike. Budući se radi o neriješenim vlasničkim odnosima to zaista nije bio jednostavan proces, ali uspjeli su dobiti dopištenje za tu efemernu umjetničku intervenciju.

Kako je izgledala realizacija tj. postavljanje rada u prostoru?

- Bila je potrebna podudarnost i sinkronija niza uvjeta kako bi se ostvarila intervencije Stolen Future: od dozvole do samih klimatskih uvjeta. Pripreme za rad su bile složene, posebice zbog lokacije koja je bila nepristupačna zbog raslinja i nema osnovne tehničke uvjete, između ostalog, ni električne energije.

Uz podršku projektnog tima Motel Trogir, te snimatelja **Ide Skoko** i **Darka Škrobonje**, intervencija je dokumentirana videom i time lapse fotografijom. Od samog je početka bilo planirano snimanje, kako bi, osim samog događaja, rezultat bio i video rad koji bilježi protok vremena. Sam video rad, osim njegovog dokumentacijskog karaktera služi i kao prenošenje dijela iskustva sa terena. Originalnu zvučnu kompoziciju skladao je meksički kompozitor **Ricardo Cortés**.

Što su to strategije propadanja koje spominješ u jednom svom intervjuu?

- Strategije propadanja je izraz preuzet od tima Motela Trogir jer sasvim koncizno označava planirano propadanje ne samo ovog arhitekturnog sklopa, već niza tvornica, institucija, javnog školstva i zdravstvenog sektora itd. Strategija je svjesna akcija s određenim ciljem, u ovom slučaju, cilj bi mogao biti vrijedna parcela na kojoj je izgrađen motel i s kojom čini nerazdvojivu cjelinu.

Važno je reći i da je sjajna knjiga Motel Trogir: it is not future that always comes after / nije uvijek budućnost ono što dolazi, koju su uredili **Saša Šimpraga** i **Nataša Bodrožić** predstavljena u Vitićevoj Kockici upravo na dan dodjele T-HT nagrade. U uvodnom tekstu urednika upravo se spominju strategije propadanja.

Što za tebe znači ova nagrada?

- Ove je godine bilo vrlo dobrih radova na Nagradi T-HT@msu.hr. Izvršni radovi poput onih **Nadije Mustapić**, **Viktora Popovića**, **Gorana Petercola**, **Lade Seg**a ili **Vladislava Kneževića** jednako su tako zaslužili biti nagrađeni. Zadovoljna sam zbog nagrade jer rad postaje dio fundusa MSU-a, a naravno i financijski je bitna. Ponajviše mi je bitna zbog toga što se nakon dugogodišnjeg izbivanja s ove scene malo ljudi još sjećalo mog rada iz devedesetih godina, a ovom nagradom postićem veću vidljivost na sceni. S druge strane, većina radova distopičnog su karaktera što kao simptom podosta govori o o sadašnjem trenutku.

Ono što želim komentirati je i korporacijski okvir ove izložbe o čemu je često bila riječ, ali i odnosima koji on proizvodi uključujući i odnos muzeja prema umjetnicima. Smatram da bi bilo važno umjetnicima koji žive van Zagreba financirati putne troškove i dnevnice. Moj je dojam da se T-HT nagrada malo bavi samim umjetnicima, a puno više promocijom samog muzeja.

Andelko Mihanović